

Magyar Természettudományi Társulat Tudománytörténeti Szakosztálya,
Semmelweis Egyetem Megelőző Orvostan és Népegészségtani Intézete,
MTA Művelődéstörténeti Osztályközi Bizottság Élettudományok-története Munkabizottság
MTA Orvostörténeti Munkabizottság
Magyar Orvostörténelmi Társaság és a MOT Fogászattörténeti Szakosztály
MNM KK MNM Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Adattár
közös rendezvénye

Horizontális és vertikális kutatás a különböző tudományágakban

tematikájú soron következő konferenciánkra,
az ÉRTÉKMENTÉS és INNOVÁCIÓ a TUDOMÁNYBAN IX.
című konferenciasorozat keretében,
2026. november 19–20.

MNM Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár 1023 Budapest, Török u. 12.

Társulatunk Tudománytörténeti Szakosztálya, az 1841-ben alapított Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Társaságának és Vándorgyűléseinek hagyományait és eszmeiségét megőrizve, idén is folytatni kívánja „Értékmérés és innováció a tudományokban” című konferenciasorozatát.

Ez évi konferenciánk témája a tudományos vizsgálatok során a horizontális és vertikális megközelítés, mint két alapvető irányvonal bemutatása a különböző tudományterületen. A tudományos vizsgálatok e kétirányú dimenzióinak szintézise alkotja a modern kutatómódszertan gerincét, amely az ismeretszerzést egyfajta keresztirányú koordináta-rendszerben helyezi el. Ez a kétirányú megközelítés teszi lehetővé, hogy a tudomány egyszerre legyen precíz a részletekben és releváns a teljes egész tekintetében, egyfajta dinamikus egyensúlyt alkotva a „szélesség” és a „mélység” között. A két irányvonal nem csupán technikai döntés, hanem alapvetően határozza meg, hogy miként tekintünk az egyes természettudományi és társadalomtudományi folyamatokra ebben a megközelítésben.

Célunk, hogy az egyidejűleg jelenlévő szemléletmódon belül a horizontális a tudományt egy kiterjedt térképként kezelje, ahol a cél a nagy mintázatok, trendek és statisztikai törvényszerűségek azonosítása. A vertikális megközelítés a mikroszintű, kvalitatív mélység felé fordul. A többirányú vizsgálattal a mechanizmusok megértése, bemutatása segít elhelyezni a különböző tudományterületeket egymáshoz viszonyítva, egymást segítve a megértésben.

A konferenciánkra a különböző szakterületeken dolgozó és kutató tudósokat, kutatókat, szakértőket hívjuk és kérjük fel - nagy tisztelettel – előadás megtartására, majd egy kötetbe foglaljuk az elhangzottakat.

Az eddigi köteteink az interneten olvashatóak:

<http://www.kaleidoscopehistory.hu/index.php?subpage=cikk&cikkid=1007mtt.op.titkarsag@gmail.com>

Kérjük, hogy észrevételét az alábbi címre küldje:

mtt.op.titkarsag@gmail.com

A Szervező Bizottság

2026. 11. 19. csütörtök

09.00 Kezds — regisztráció

09.15 Megnyitó:

Varga Benedek főigazgató, MNM KK MNM Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Adattár.

A rendezvényt levezeti Dr. Lugasi Andrea, a Magyar Természettudományi Társulat alelnöke

I. (9.30–10.35) Horizontális és vertikális társadalmi vetületek

Szekcióelnök: Dr. Verrasztó Zoltán

09:30–09:45 Dr. Simon Katalin, PhD: *A törvényi előírásoktól a mindennapi tapasztalatokig – A fővárosi népisoklak helyzete a dualizmus korában*

09:45–10.00 Dr. Verrasztó Zoltán, PhD: *Vertikálisan meghatározott, horizontálisan működő világ – A fenntarthatóság geonómiai értelmezése*

10.00–10.15 Dr. Izsák Éva, PhD: *A városfejlődés vertikális és horizontális dimenziói Budapest példáján*

10.15–10.30 Czakó Kálmán professzor: *A professzionális prevenció dimenziói*

10.30–10.35 Vita

10.35–11.00 Szünet

II. (11.00–12:35) A horizontális és a vertikális az oktatásban és a művészetben

Szekcióelnök: Prof. Dr. Hideg Éva

11.00–11.15 Dr. Both Mária Gabriella, PhD: *Valóságos és virtuális terek - A honi vegetációkutatás történetéből.*

11.15–11.30 Csorba F. László: *Az atomelmélet horizontjai.*

11.30–11.45 Prof. Dr. Hideg Éva: *Horizontális és vertikális kutatás a jövőkutatásban.*

11.45–12.00 Dr. Nagy Mária Magdolna, PhD: *Ars Moriendi. Horizontális és vertikális szemlélet a veszteség, a gyász és a depresszió kezelésében a lelki térképeken való tájékozódáshoz.*

12.00–12.15 Dr. Ujvári Hedvig, PhD: *Horizontális és vertikális kutatási perspektívák Gustav Mahler budapesti recepciójában.*

12.15–12.30 Dr. Szegő Szilvia Mária, CSc: *Lehet-e a piramis egy szerveződési minta? Gondolatok a népesség avagy az erdő "tündéréről".*

12.30–12.35 Vita

12.35–13.00 Ebédszünet

III. (13.00–13.55) Horizontális és vertikális üzenetek a kultúrában

Szekcióelnök: Prof. Dr. Kiss Endre professor emeritus

13.00–13.15 Perjámosi Sándor, MSc: *A technikai örökség értelmezési szintjei: horizontális és vertikális kutatási modellek a műszaki muzeológiában.*

13.11–13.25 Prof. Dr. Kiss Endre: *Nicolai Hartmann filozófiájának létszintjei.*

13.25–13.40 Hézser Péter, Papp Marcell: *Archeometria az ipartörténetben.*

- 13.40–13.55 Jánovszki Tamás, doktorandusz: *Mechanikai játékszerek tervezése és gyártása az egykori szocialista országokban 1945–1990.*
- 13.55–14.10 Dr. Gaučík István, PhD: *Egy pszichiátriai eset több nézőpontból. Gróf Zay Miklós a neuraszténiától a gondnokságig.*
- 14.10–14.15 Vita

2026. 11. 20 Péntek

09.30 Kezdés

IV. (9.30–10.05) Horizontális és vertikális rendszerek hatásai

Szekcióelnök: Dr. Munkácsy Katalin, PhD

- 09.30–09.45 Dr. Kántor Sándorné, dr. Varga Tünde, PhD: *Horizontális és vertikális kutatás a matematika módszertanában.*
- 09.45–10.00 Dr. Munkácsy Katalin, PhD: *Az egyéni zsenialitás és a széleskörű együttműködés néhány példája a matematika történetében.*
- 10.00–10.05 Vita

V. (9.30–11.15) A horizontális és a vertikális rendszerek kölcsönhatása

Szekcióelnök: Dr. Simek Ágnes, PhD

- 10.05–10.20 Dr. Keserű Krisztina, PhD: *Horizontális és vertikális megközelítések szerepe a modern infekciókontroll surveillance rendszerekben.*
- 10.20–10.35 Dr. Simek Ágnes, PhD: *A jogfosztottság horizontja.*
- 10.35–10.50 Dr. Dobai Attila Marcellán, PhD: *Kutatásmódszertani metszetek a pszichiátria történeti terének retrospektív feltárása során: Hogyan vizsgáljuk a társadalmat orvostörténeti relevanciákkal?*
- 10.50–11.05 Dr. Szalai György, PhD, Dr. Katona József, Dr. Wilkes Michael David, Dr. Rovó László, PhD, Dr. Mathesz István, Dr. Vellai Tibor, DSc: *Ha tudod, hogy a helyes úton jársz, ha megvan ez a belső tudás, akkor senki sem tud leállítani...*
- 11.05–11.20 dr. Schiller Vera: *Királylányok és papnők a kultikus gyakorlatban: Horizontális és vertikális jelenségek vizsgálata az összehasonlító vallástudományban.*
- 11.20–11.25 Vita
- 11.25–11.30 ZÁRÁS